

"וישראל אהב את יוסף..."

כאשר שבת הגאון רבי יוסף אוהיון בקזבלנקה לצורך הוצאת ספרו הגדול "אבקת רוכל" נתכבד על ידי הגאון רבי יוסף חזן להתפלל ולדרוש בקהילתו, בבית הכנסת הגדול של קזבלנקה.

השמועה עשתה לה כנפיים ומכל רחבי העיר באו לחזות בדמות דיוקנו הקדוש ולשמוע את דברותיו. התפילה הסתיימה ורבי יוסף עלה אל הבימה והחל לשאת דברי אלוקים חיים כמעייני המתגבר, והיו הדברים שמחים כנתינתם מסיני, הציבור הגדול היה מרותק למקומו, בצמאון רב שתו את דבריו.

ביקש רבי יוסף לסיים, אך הציבור הפציר בו בכל עוז שימשיך. המשיך בדבריו עוד דקות מספר שלא להשיב פניהם ריקם, ואז באחת הפסיק והכריז: "רבותי, אתם מוכנים לדחות את עונג השבת לעוד שעה, יפה, אך מה יהיה על הנשים והטף האם יש לנו היתר לצערם בגלל התענוג שלנו?!"

נודרז הציבור לביתו לאכול סעודת שבת. לאחר שעה קלה שוב התאספו לשיעור נוסף מפי רבי יוסף, שיעור שנמשך עד סמוך לשקיעת החמה! (הוד יוסף" חוברת שעתידה לצאת לאור, יש"כ להרה"ג א. דבדה)

"בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשך מעליך ותלה אותך על עץ". (מי"ט)
בחתונת הגאון רבי יוסף רוט כיבדו את הגה"צ רבי יעקב גלינסקי שליט"א לדרוש. סיפר שהוא ישב אצל הקומוניסטים שבעים ושתיים שעות בתא של נידונים למוות! ובזמן שכל הנידונים למיתה בכו, הוא ישב ולמד והתפלל כרגיל, בלי להתייחס למצב.
אף אחד מהאסירים במצבו לא חשב על אוכל, אבל הוא ביקש מהסוהרים שיתנו לו לאכול, ונתנו לו. הוא אכל ושתה, ישן ולמד כאילו אין עליו גזירה... אחד האסירים שהיה כומר ניגש אליו ואמר: "אני אגיד לך נבואה, אתה תצא מכאן חי..."

לאחר הדרשה ניגש אליו הגה"צ רבי זאב אידלמן ואמר לו מעתה יש לי יחס אחר כלפיך!

המשיך ושאלו רבי זאב: איך היה בכוחך להתנהג כפי שהתנהגת? ענה רבי יעקב: מכיון שבכי לא עוזר, חשבתי מה הקב"ה רוצה ממני עכשיו? להתפלל אליו ולחיות כמו שצריך. כמוכן יש גם את הבטחון, שלא להתייאש אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם.

(ר' וועלוול)

במצרים - זיהי יוסף יפה תאר - כיון שראה עצמו מושל, התחיל אוכל ושותה ומסלסל בשערו, אמר הקב"ה... (ל"ט רש"י)

הביא רבינו הנגיד רבי אברהם חידושי תורה מאביו הרמב"ם: אודות אותם מנהגים שנהגו במצרים שהיו נכשלים בהם אף גדולים, וביטלנו אותם ומחינו זכרם!

שהיה החתן הולך אל 'אישה המקשטת' לקשט אותו, לסלסל בשערו... והיו מתנצלים ואומרים שסומכים על המנהג לאמור כך נהגו. וזה הדבר אסור לעשותו והוא מכלל עדיי האישה.

ונשות ישראל, אף כי רובן היו ניצולות מזה העוון של 'לא ילבש', הנה קצתן נכשלות בו מצד פתיותם, וזה שבחופותיהן מתדמות לגויים. הכלה תחבוש מצנפת או כובע, ותיקח בידה חרב ותצא במחול לפני האורחים, גברים ונשים... ולא יעלה על הדעת שמפני היותה כלה הותר לה איסור תורה.

וכן התינוקות, פעמים מקשטים אותם בקישוטי הנשים וצובעים ידיהם, וזה היפך ממה שציוו עלינו והזהירו לאדם שידריך בניו בדרך ישרה - 'למען תלך בדרך טובים' וזו הדרך עקומה היא.

(מעשה רקח" ח"א - יש"כ להר"ר שלום צנעני, ועיין שבת י: כתובות יז: ורמ"א או"ח תרצ"ח)

ויתנהו אל בית הסוהר... כאשר ה' אתו ואשר הוא עושה ה' מצליח' למרן הגאון רבי אלעזר מנחם שך היתה בת מוכשרת ומוצלחת מאד, בהיותה בת ארבע עשרה ארע אסון, היא חלתה ונפטרה.

התאוננה הרבנית גוטל בפני משפחתה, מילא לבעלי רבי לייזר יש במה להתנחם - יש לו גמרא, אבל לי אין גמרא, במה אתנחם? שמע זאת הרב שך והשיב לה במשל: באחד שהגיע לבית הסוהר וראה שני אסירים, אחד היה במצב רוח מרום, מלובש יפה ונראה כאילו אינו בבית הסוהר, ואילו האסיר השני נראה לבוש סחבות ובמצב רוח מדוכך.

תמה האורח לסיבת הדבר, חשב אולי הראשון נמצא במקום שהתנאים בו יותר טובים, אולי יש לו קשרים וכדומה...

אמנם נתברר ששניהם נמצאים באותו חדר ובאותם תנאים, אלא שהראשון עומד להשתחרר מבית הכלא בעוד יומיים, בעוד שהשני צריך עדיין לרצות מאסר עולם.

סיים רבינו: 'הודי אינו במאסר' - הגאולה עתידה לבוא בקרוב ונזכה במהרה לראות בתחיית המתים, ואז כולנו נשתחרר מן הגלות אל הגאולה.

(הכמת ההתמודדות)

זוהיא שלחה אל חמיה - לא רצתה להלכין פניו... מכאן אמרו, נוח לו לאדם שיפילוהו לכבשן האש ואל ילכין פני חברו ברבים'. (רש"י ל"ח כ"ה)

בחתונה של אחד מתלמידי ישיבת פוניבז' שנערכה בחיפה, נכנס מרן הרב מפוניבז' לאולם ופגע בבחור, הרב טעה וחשבו לחתן השמחה, חיבקו ונשקו בכל לבו ובירך אותו דקות מספר.

לאחר שנגמרו החיבוקים, הנישוקים והברכות הבין הרב מפוניבז' את טעותו... מה עושים שלא לבייש את החתן? הרב המשיך לחבק ולנשק כל בחור שעמד בדרכו עד שהגיע לחתן.
(נר לשולחן שבת" מהרה"ג מ"פ)

מעשה והתקינו ארון ספרים בביתו של מרן הסטייפלר. היה משהו בארון שרבינו חשש שזה נראה כצלב. כידוע הסטייפלר הקפיד עד מאד שלא תראה צורת צלב. ביקש מרבי משה כהן שיקראו לנגר שיסדר זאת, אבל הזהירו לבל יזמין את אותו נגר שעשה את הארון, שלא לביישו.
(נר לשולחן שבת" מהרה"ג מ"פ)

פעם נכנס הגאון רבי שמואל וינטרויב, ראש ישיבת נובהרודק בפניסק למטבח הישיבה וגילה חרק בתוך סיר המרק. חשש רבי שמואל מפני כעסם של הבחורים על המבשלת, על חוסר זהירותה אם יודע להם הדבר, מיד נטל כף, לכד בה את החרק, הכניסו לפיו, במהירות יצא החוצה והוציאו מפיו... (בסופה וסערה")

גברת מונק, המנהלת הדגולה של בתי אבות פוניבז', הלכה פעם לבקר משפחה של אחד מילדי המוסד. הגישו לה עוגה. היא לא סמכה על הכשרות, אך אי אפשר להעליב את מארחיה, מה עשתה, חתכה חתיכה קטנה מהעוגה והכניסה לפה. כשיצאה הניחה אותה בצד שיהיה לציפורים.
(נר לשולחן שבת" מפי בני משפחה)

סיפר הגאון רבי יעקב יצחק רודרמן מעשה נורא שראה בילדותו, השמש שכח להכין קיטל לתפילה בהושענא רבה, הגבאי צעק על השמש לעיני כל המתפללים: 'היתכן?! בלי קיטל להתפלל בהושענא רבה!'

אמר הרב רודרמן: עבירה של הלבנת פנים הוא איסור חמור מאד ואין לו חלק לעולם הבא ועל מה הוא ביזוהו, הרי לבישת הקיטל הוא רק מנהג. ועוד, הרי החריב את שמחת החג של השמש ומשפחתו. וכל המתפללים שתקו על שפיכת הדם הזו!
את הסיפור הזה היה מספר פעמים רבות בהתרגשות נוראה, גם בזקנותו לא יכל להרגע ממעשה זה שראה בקטנותו. (מנחת נתן")

באחד הימים בא בעל איטליז, וביקש לשמוע את שיעורו הקבוע של הגאון מטשעביץ, רבינו ניאות לבקשתו. אותו יהודי היה מגיע עם הבגדים שבהם עבד באיטליז, ורבינו התקשה מאד לסבול את הריח, ובכל פעם שסיים את השיעור הרגיש לא טוב.
כמה שיעורים שתק, קיווה שהלה ישנה את הנהגתו, ויחליף את בגדיו לפני השיעור. כשראה שאין שינוי, רמז בעדיניות וסיפר על אחד מגדולי ישראל שהיה לובש בגדים מיוחדים לפני לימודו, אך דבר לא עזר, והלה המשיך לבוא כך לשיעור.

אחדים מבני השיעור שהבינו את כוונת רבינו, וגם סבלו בעצמם מהריח החריף, ביקשו מרבינו שיתיר להם להעיר לו, אך רבינו התנגד בתוקף, והחליט לבטל את השיעור, באומרו שנחלש ואין לו כח למסור את השיעור, ובלבד שלא לפגוע בו. ("שר התורה")

מתוך מכתבי מרן ה"קהילות יעקב"

צריך לדעת, עוון נורא הוא לצער מישהו מישראל אפילו צער קל בדיבור בעלמא... וכדי שלא יאמר תירוצים שונים כנהוג, אמרה התורה כאן 'ויראת מאלקיך' כי ה' יודע הכל, מי הנרדף ומי הרודף.

וצריך לדעת, כי מלבד עונשים נוראים שיש על עוונות שבין אדם לחברו לאחר פטירתו, הנה כמה פעמים גם בעולם הזה נענש כאשר הנרדף שלו עולה מעלה בהצלחה רבה, והוא יורד מטה ונשאר בזוי וגלמוד ועיניו רואות וכלות.

וצריך לדעת, העולם אינו הפקר, לא נאבד אפילו מילה אחת, תיבה אחת שפגע בחברו - על הכל עתידין ליתן את הדין, והדין חמור מאד מאד.
(קריינא דאגרתא" ח"א)

"ויתאבל על בנו ימים רבים - עשרים ושתים שנה". (רש"י ל"ז ל"ג)

עשרים ושתים שנים שכאלה בהולנד

ראובן היה "איש בינוני", לא עשיר ולא עני, ולו בן יחיד ששמו יוסף, בחור מורס מעם, ירא שמים ובעל מידות טובות. יצא יוסף למדינות הים לעסקים. ארכו הימים ועברו השנים, חלפו כעשרים שנה ואין איש יודע מה עלה בגורלו. יש שסברו שנפטר, ויש שטענו שעודנו חי.

במשך שנים אלו עשה ראובן חיל, והרויח הון בעזרת איש נאמן, 'קאשיר', ושמו דוד, שהיה מייצעו בכל עסקיו עצות טובות והגונות.

והנה הגיע יום פקודה - כתב ראובן צוואה וזו לשונה: "בעוונותי הרבים, אחר ששמעתי שמת בני יחידי שהיה ראוי לכל דבר שבקדושה, רצוני הוא שה"קאשיר" שלי דוד יטול ממוני, אחר שבאה ברכה על ידו והרווחתי ממון הרבה בעצתו, והוא ירשני כדת וכראוי, ואם באיזה זמן יבא בני יוסף יתן לו דוד מאה אלף פלורין, והשאר ישאר לו".

נפטר ראובן. עברו שנתיים והבן יוסף שב ממדינת הים. בא לבית הדין, דרש את ירושת אביו, וטען: "תפוס לשון ראשון" בצוואה, שאביו חשב "שמת בני יחידי" ולכן העבירו מירושתו. ואילו דוד טען: "תפוס לשון אחרון".

בית הדין של קהילת אמסטרדם הסתפק מה הדין.

אחד מחכמי אמסטרדם, הגאון רבי יעקב בן, השיב בחכמתו תשובה חדה ביותר: למדנו מהגמרא שאומדים את דעת הנותן, ולכן הכותב כל נכסיו לאחר, בחושו בטעות שמת בנו וחזר הבן, צוואתו בטלה, כי כל בעל שכל יודע שאין דרך האנשים להשאיר את בניו בחוסר כל, ורק השמועה הטעתו. אבל אם שייר מקצת נכסיו לבנו, אין לו לבן אלא מה שאביו שייר. (והארץ ועיני ב"ב קמ: קמט:)

וכתב רבי יעקב בן:

"לאחר שעיינתי והתבוננתי היטב בדברי הצוואה, חזרתי בי מדברי, 'ופסקתי חילופי',

כי כל נוסח הצוואה מלא בסתירות, חידות ורמזים":

בתחילת הצוואה האב האמין לשמועה כי בנו נפטר, ואילו בסופה סבר שאולי עודנו חי.

בתחילה כתב שהיה נותן כל ממונו לבנו, ובסופה כתב שגם אם בנו חי הוא יקבל רק מאה אלף. בתחילה נתן את כספו לדוד בתורת מתנה, ולבסוף בירושה.

ומה הלשון הזו "כדת וכראוי"? ומדוע הזכיר "כי ברכה באה על ידו", וכי הנותן מתנה לחברו צריך לפרסם הטעם!?

והתמיהה הגדולה ביותר, איך ראובן עושה נגד התורה והשכל, בהעבירו את כל ירושתו מבנו ירא השמים והמוצלח לפקיד!?

הנראה לומר שסתירות הללו אינם במקרה, והסיבה היא כי ראובן התחכם לעשות צוואתו בעורמה ובתחבולה, יען כי היה מסופק אם בנו חי, וקיווה שיחזור, וחשש שאם יצווה את כל נכסיו לבנו, הרי אחר פטירתו יתקבצו כל משרתיו ומכיריו לשלול שלל... וכפי שקורה בדרך כלל במקרים שכאלה לא ישאירו לבנו אפילו שמינית מממונו... וידע שאם לא ישאיר ירושה מכובדת לדוד, הרי דוד בחכמתו עלול להעלים אט אט מנכסיו, וישאר לבסוף נקי...

התחכם ראובן וכתב את צוואתו באופן שירגישו בה רק הדיינים המומחים. ולכן בתחילה התחיל לקונן על מיתת בנו, שאילו היה חי היה מוריש לו את רכושו, ובזה תלה בפירוש שכל אופן הצוואה כי חושש שבנו מת, ורוצה שרכושו יגיע לבנו.

לאחר מכן כתב שהוא נותן לדוד את ממונו, אבל מיד הוסיף שהוא ירשני "כדת וכראוי" להורות על כוונתו הנסתרת, לרמז לבית הדין שאין הכוונה שדוד ירשני, אלא שעל הראוי על פי דת ליורשני אני אומר זאת... ומה ששייר מתנה מכובדת לבנו, זה כדי להטעות את דוד שלא יבין כוונתו, ושיהיה ליבו בטוח שיזכה בכל נכסי ראובן...

סיים רבי יעקב את פסקו: האמת שידעתי שאין זה מוכרח ורק נראה לי משיקול הדעת, אבל כיון שלא נתאמת בפירוש מה היה רצוני של ראובן, הרי אין ראוי להעביר הנחלה וליתנה לזרים! כי מן הסתם יש לנו לומר שעשה כפי משפט התורה, וכיון שהיורש הוא המוחזק, יחזיר דוד את הירושה ליוסף.

(עץ חיים" ט"ז - המעשה ארע לפני כמאתיים ושישים שנה)